

ADEVĂRUL

ABONAMENTUL:	
Pe un an	16.— cor.
Pe $\frac{1}{2}$ de an	8.— "
Pe trei luni	4.— "
Un număr 30 fileri.	24.— cor.

Abonamentul la mai multe exemplare pe un an 12.— cor.

Pentru străinătate:

Pe un an . . . . . 24.— cor.

**ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT
ÎN ARDEAL ȘI BANAT.**

Apare în fiecare Duminică.

Ori se scrise și bani să se trimită pe adresa:

**„ADEVĂRUL”
SIBIU, STRADA ROSENANGER NR. 14.**

Tot aici se primesc și anunțuri cu prețuri ieftine.

Conferința socialistă din București.

S'a votat programul partidului socialist din România.
— Participarea delegaților noștrii și cei din Bucovina.

După conferința socialistă din Sibiu, după centralizarea întregei mișcări sociale din Ardeal, Banat și ținuturile românești din fostă Ungarie era natural ca și tovarășii din România veche să se întrunească în conferință pentru a-și face darea de seamă a activității trecute, pentru a-și face declarația de principii și a-și reconstituî programul pe al cărui bază să ducă luptă, cu mai mult rezultat, pentru deschiderea clasei muncitoare.

Timpurile mari în care trăim, momentele istorice care se perindă înaintea ochilor noștri reclaman un Congres socialist general din întregă Românie nouă și acolo să se desbată în public situația politică și economică și cu veniturile reprezentanților a 300 de mii de muncitori organizati să se voteze programul partidului socialist. Dar starea de asediu cu legile sale exceptionale, situația externă neșigură și mizeria călătorilor au făcut imposibilă conchiderea unui asemenea congres. Conferința această a fost înlocuită cu un Congres general, care se va ține imediat după limpezirea situației.

Conferința s'a ținut la 23, 24, 25 și 26 Maiu 1919 unde s'a compus, desbatut și votat programul partidului.

La Conferință au fost reprezentate 61 organizații sindicale și politice prin 70 de delegați, plus Comitetul executiv din București și delegații noștri tov. Ciser, Fluerăș, Albazi, Jumanca, Moga și Schneider din Sibiu. George Russu din Cluj și Leon Muntean din Arad. Bucovina a fost reprezentată prin tov. Dan și Dr. Dr. Pistiner.

Ordinea de zi a fost: 1. Darea de seamă morală și materială a comitetului executiv și comisiei generale provizorii. 2. Declarația de principii sau programul partidului. 3. Organizarea.

Tov. Ciser aduce salutul muncitorilor organizate din Ardeal. Tov. Russu salută în numele muncitorilor maghiari, iar tov. Schneider în numele muncitorilor nemți din Ardeal. Apoi urmează darea de seamă asupra căreia din lipsă de spațiu nu putem reveni.

In ziua II. se citesc 2 anteproiecte de program asupra căror s'a inceput o vie discuție atingându-se mai mult chestia principiară. Oratorii mai de seamă a fost Dr. Gheorgher (Iași), I. Moscovici (București), I. Fluerăș (Sibiu), Dr. Pistiner (Cernăuți), Serban Voinea, Em. Soeor, Dr. Ecaterina Arbore, I. Sion, I. Jumanca, Gh. Christescu, I. Ciser, L. Gheller, Nicolescu Mizil etc. Apoi s'a ales o comisie compusă din exmisiile comitetului executiv, delegații din Ardeal, Bucovina și Iași, care să redacteze un proiect de program, care să fie supus aprobării generale.

La punctul: organizarea de asemenea au vorbit o serie de oratori. S'a vorbit cu mult

interes de însemnatatea organizării și cultivării masselor muncitoare și s'a luat hotărâri importante, între cari și unificarea cotizațiilor de partid cu ale sindicatelor, organizarea comitetelor pe fabrici, înființarea școalei de propagandă, ridicarea cotizațiilor proporțional cu căstigul muncitorilor și trebuințele materiale ale mișcării.

In ziua următoare programul fiind gata comisia însărcinată cu redactarea lui expune

programul Conferinței spre desbatere. După tov. Serban Voinea citește programul discuția se reințepe cu aceeași infocare ca în zilele precedente. S'a votat în primul rând programul teoretic; adacă declarația de principii, apoi a urmat a se discuta punct cu punct programul electoral, care s'a votat apoi cu unanimitate.

Toată conferința a avut un rezultat îmbucurător. La început s'a ivit două curente în sănul mișcării, numite curent maximal și curent minimal, sau dreapta și stânga. După lungi desbateri aceste curente s'a contopit într-un singur curent socialist, care nu se abate nici la dreapta, nici la stânga, ci după cum reiese din program, merge înainte pe calea dreaptă și organizând și cultivând clasa muncitoare o pune în luptă directă contra clasei burghezo-capitaliste.

Programul partidului socialist din România

Votat la conferința din 23, 24, 25 și 26 Maiu 1919 de delegații organizațiilor socialiste din România veche, de reprezentanții partidelor socialiste internaționale din Ardeal, Barat și Bucovina.

Partidul socialist este un partid de clasă care, călăuzindu-se de ideile socialismului științific, urmărește desființarea exploatarii muncii sub orice formă, prin trecerea mijloacelor de producere — uzine, fabrici, mine, pământ etc. — din proprietatea particulară, în proprietatea întregii societăți. El este partidul clasei muncitoare, care, prin situația ei de clasă salariață și exploatață, lipsită de proprietatea mijloacelor de producere, are istorică chemare de a înfăptui o nouă formă de organizare socială, prin socializarea tuturor mijloacelor de producere și de schimb.

Justificarea acestui rol istoric al clasei producătoare, se găsește în făsări desvoltarea economică și a regimului capitalist, în accentuarea antagonismului, care există în sănul societății între forțele producătoare și forma de producere și de înșuire a produselor muncii. Pe când munca se socializează tot mai mult, necesitând cooperarea colectivității oamenilor pentru producere, apropierea produselor muncii, forma de proprietate, rămân individuale. Acest antagonism între forțele productive și forma de producere, a dat naștere la luptele de clasă dintre burghezie și proletariat, lupte care pe zi se trece se înăspresc tot mai mult. Mișcarea muncitoare apare deci ea un rezultat firesc al desvoltării economice a societății-burghezo-capitaliste, care, în evoluția ei, adâncește prăpastia dintre producători și detinătorii mijloacelor de producere, dintre capitalisti și proletari și crează astfel condițiunile materiale pentru o nouă formă de organizare a societății.

Capitalul, sub toate formele sale de capital cămatăresc, industrial, comercial sau agricol, zdorește prin legea neînlăturabilă a concurenții dintre capitalisti mica producție medievală, expropriață pe micii meseriași, pe țărani proprietari și mărește astfel neconvenit rândurile proletariatului.

Prin concentrarea forțelor productice și exproprierea mărilor producători, capitalismul tinde a împărti tot mai mult întreaga societate în două clase distincte: *exploataitori și exploatați*. Înțelegând în rândurile exploataților elemente din mica burghezie dela sate și dela orașe, capitalismul mărește armata celor sără

proprietate, deci a celor cari nu au nimic de pierdut din desființarea proprietății capitaliste.

Regimul capitalist a dus desvoltarea forțelor productive la un grad, care nici nu se bănușă în trecut. În locul producției pentru trebuințele casnice și locale, făcută în mici ateliere din evul mediu, el a introdus producerea de mărfuri făcută în vaste ateliere și fabrici.

Adunând sute și mii de muncitori la un loc, capitalismul desvoltă în el sentimentul de forță și solidaritate de clasă, îl obișnuiește cu muncă asociată și crează astfel una din condițiunile necesare pentru organizarea producției socialistice.

Dacă capitalismul a sfârșit cadrele economice și politice ale feudalismului; dacă prin cucerirea științei și tehnicii a dus desvoltarea forțelor productive (industria, comerț, etc.) la progresele uriașe din ziua de azi; dacă a revoluționat toată viața socială și intelectuală a popoarelor; el se arată tot mai neputincios de a înălță urmăriile modulni său de producere.

Anarhia în producție, crizele economice de supraproducție, risipa nebună a muncii și a produselor ei, mizeria masselor producătoare, ca tot cortejul ei de crime, boli, etc., luptele de elasă dintre proletariat și burghezie cu toate urmările lor și în sfârșit conflictele dintre popoare cu militarismul și răbozale ce decurg din ele fac dovadă acestei neputințe.

Astăzi capitalismul își tagădăsește propria lui necesitate și se dovedește incapabil de a stăpâni forțele economice și sociale pe care fusuși le-a deslușit, încât dintr'un factor de progres economic și social cum a fost odată, devine făsări piedecă lui cea mai mare. Forțele producătoare care prin comerț și industrie au seos capitalismul din scuturile evului mediu, se răsvrătesc acum împotriva lui, arătând că organizarea socialistă a producției este singura formă socială care mai poate asigura desvoltarea lor armonică în foileul întregii omeniri.

Răbozul mondial, rezultat inevitabil al desvoltării capitaliste, a evidențiat, prin urmările lui, nu numai că burghezia a început de a fi o necesitate socială, dar că a devenit o piedecă pentru desvoltarea mai departe a societății.

Falimentul politic al burgheziei este astăzi un fapt dovedit.

Războiul — ultima carte pe care a jucat-o imperialismul — printr-o dialectică imperioasă a istoriei a distrus o bună parte a civilizației, dar s'a distrus și pe sine și din negațunea pe care a săvârșit-o a șis un pozitiv mare și nestrămutat. Pe ruinile civilizației distruse se clădește azi civilizația nouă și nepieritoare.

Războiul în sine, precum și urmările sale dezastroase, a zdruncinat autoritatea claselor stăpânitoare față de massele pe care le stăpâneau, slăbindu-le puterea de dominație, rușind astfel echilibrul în folosul claselor stăpâne.

Am ajuns pe treapta culminantă a evoluției capitaliste, pe care se altoește nemulțumirea provocată de urmările încăderii, în preajma uriașelor probleme ridicate de războiu și s'a deschis o epocă de aprigi lupte de clasă între proletariat și burghezie, lupte care, cu succese alternative, nu se pot sfârși decât cu victoria deplină a proletariatului.

Faza acută în care au intrat luptele de clasă, cucerirea puterii politice în unele țări și sfârșurile pe care le face proletariatul din altele, dovedesc că în sănul societăței capitaliste s'au creat și se consolidează tot mai mult, atât elementele și condițiunile materiale, cât și cele sufletești, necesare pentru realizarea societății socialiste.

Fiind

în dependentă și stând sub influența țărilor înaintate, România a trebuit să introducă raporturile sociale și formele politice de organizare burgheze, nu ca o necesitate isvorită din raporturile interne de producere, ci cerute de relațiile ei cu țările capitaliste. Toată organizația politică și de stat, toate relațiile de clasă din țările capitaliste, au fost introduse și adaptate unei realități sociale, alta de căt cea din apus, unui fond social feudal.

Odată introduce instituțiile și raporturile capitaliste, clasele conducerătoare din România, oligarchia politică a țărei, în nevoie de a găsi resurse pentru întreținerea statului, birocrației și armatei, a menținut o bază economică învechită în producția agricolă, care constituie aproape singurul izvor de bogătie al țării. Rezultatul acestui regim economic a fost, pe lângă sistemul de exploatare prădalnic, atât al solului cât și al clasei țărănești și o piedecă în dezvoltarea economică generală a României.

Astfel în România continuă încă

relațiuni și instituții burghezo-capitaliste, conviețuire, care a dat naștere la multe și monstruoase contradicții și care a creat acel regim neo-jobag, specific țărei.

Industria din România este încă la începutul dezvoltării ei și în mare parte se măntine prin protecționiștismul vamale și incurajare din partea statului, în detrimentul populației consumatoare.

Odată cu dezvoltarea industriei s'a creat și în România un proletariat industrial, care ca și proletariatul din țările înaintate este o clasă chemată să îndeplinească misiunea istorică în evoluția societății românești.

Țărănește neojobagă nu a putut să-și apere singură interesele de clasă și lipsa ei de pregătire a făcut să se manifeste într-un mod anarchic și săngeros, fără să-și putea îmbunătăți soarta.

Prin astăzi expropriere a marii proprietăți, se îndeplinește la țară. — profitându-se de setea tradițională de pământ a țărănești — răscumpărarea unui titlu gol juridic de proprietate cu prețul unei exploatari înăsprite încă. Această astăzi improprietăire nu rezolvă chestia socială în domeniul agrar; ea nu poate nici măcar să ridice marile masse țărănești din stația de groaznic pauperism în care se zbat.

Meseriași și micii patroni, aserviți de marea capital băstinaș și străin, amenințați în existență, preconizează mijloace de îndreptare reac-

tionare, contrarii intereselor de dezvoltare ale procesului de producere.

Clasele conducerătoare, interesate în menținerea vechii stări de lucruri, care le asigură exploatarea nefragedată a claselor producătoare, nu puteau fi deosebit de multe decât spre menținerea acelei stări de lucruri.

Singură minoritatea proletară, împinsă de interesul ei de clasă, a luptat pentru o președinte socială, care corespunde progresului și interesului general al țării.

Războiul, cu urmările lui, a slabit și mai mult baza subredă a edificiului economic din România. Secătirea avuției naționale, enormă datorie publică, a pus clasele conducerătoare în fața unor probleme economico-politice pe care nu le mai pot rezolvi cu sistemul de guvernare de până acum.

Astfel lupta de clasă se intensifică și în România tot mai mult, prin întărirea conștiinței de clasă a proletariatului.

Cu toată starea economico-politică culturală înăpătată a României, înrăurarea marilor președinti din afară, precum și influența noulor regiuni alipite, fac ca luptele de clasă dela noi să capete aceeași țarie ca și cele de președinteni.

Acstei necesități a luptei de clasă a proletariatului răspunde Partidul Socialist din România, care, prin firea lui, se găsește în opoziție completă cu toate partidele politice burgheze, fie ele oricăr de înaintate, a căror activitate nu poate trece de marginile societății actuale. Luptând pentru schimbarea totală a organizației sociale burgheze,

pe când toate celelalte partide existente, atât cele reactionare cât și cele progresiste,

sunt și rămân partide de conservare ale societății de azi.

Partidul socialist din România, pornind dela aceste constatări și solidar cu proletariatul din toate țările, declară:

ed urmărește desfințarea exploatarii sub orice formă, îndreptate împotriva unui neam, sau sau unei clase.

Partidul socialist va reclama deci — aşteptând întronarea ordinei sociale — ca această ordine să se desemneze și să se preciseze în însăși societatea burgheză, printr-o înnoire adâncă a cadrelor și așezămintelor sale.

Muncitorii pretind ca după războiu lumea socialistă să nu își se mai infățișeze asemănătoare celeia din ieri. El nu îngăduie ca măsurile indispensabile pentru buna lor stare imediată și pentru orânduirea producției să continue a fi smulse, fășie cu fășie, rezistenței egoiste a intereselor și încetinelor fricoase a guvernelor.

Ei nu vor îngădui ca starea instituțiilor să continue a rămâne într-o întârziere crescândă față de cele ale altor țări și față de însăși starea generală a societății.

Spiritul politic trebuie înnoit până în adâncurile sale. Mersul reformelor trebuie să se întească pentru a ajunge pe treapta evoluției sociale.

Desvoltarea instituțiilor economice ale clasei muncitoare, trebuie să se poată petrece în toată libertatea, ba mai mult, cu ajutorul puterilor întregului popor.

Partidul socialist din România, pentru a grăbi aceasta, se va folosi de toate mijloacele politice și economice (parlament, comună, acțiune sindicală, etc.), și va depune toate sfertările pentru trezirea, organizarea și educarea politică a muncitorimii dela sate și orașe, spre a o face conștientă de interesele sale de clasă și a o îndrumă astfel în lupta ei de emancipare totală.

Programul electoral îl vom publica în numărul viitor.

8 ore de lucru

Decret Nr. XII

despre reglementarea timpului de muncă în industrie și comerț.

Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și Ținuturilor românești din Ungaria a decretat și decretează:

Art. 1. Dispozițiunile privitoare la fixarea timpului de muncă, întrucât admit o durată a muncii mai îndelungată decât cea stabilită la art. 5 al acestui decret, cuprinse în legea industrii art. XVII 1884, în legile, ordonanțele și statutele emanate ulterior, sau în învoielile dintre patroni și personalul indicat în articolul următor, precum și dispozițiunile referitoare la etatea condiționată pentru acceptarea ca ucenici și măsurile de pe deasupra aplicate nesupunerii dispozițiunilor menționate, se desființează.

Art. 2. Noile dispoziții ale acestui decret obligă de-o parte pe patroni, de altă parte pe ucenici, calfe, lucrători cu pregătire de meserie, șefii de echipe supraveghetori, meșteri, muncitori necalificați, muncitori zilnici cu brațele și pe toți aceia cu ocupării asemănătoare, aricare ar fi denumirea lor, întrucât fac parte din:

1. O meserie sau ocupație supusă legii industriale, neexceptând debitele monopolurilor statului și întreprinderile care cad în cadrul lor.

2. Ocupație nesupusă legii industriale, exercitată ca meserie sau profesiune cu interes de căstig, orice întreprindere comercială.

3. Orice fabrică fără considerare, dacă prelucră în majoritate produse proprii sau produse străine, toate atelierele de muncă industrială.

4. Toate lucrările și întreprinderile aparținătoare industriei de construcție și edificare.

5. Mine, topitoare, saline, instalații pentru prelucrarea produselor minere, uzine, stabilimente și lucrări de carieră, nisip, pietris, lut, exploatare și prelucrare lor.

6. Instalații și construcții de drum, pod, linie ferată, tunel, apă, jilip, canal, apaduct, gaz, electrică și conducte de energie.

7. Laboratorii chimice, fizice și farmaceutice.

8. Producția și prelucrarea materialelor otrăvicioase și explosive.

9. Abatoare și trigozifere.

10. Construcția vapoarelor.

11. Stabilimentele în legătură cu industria silvică și agricolă.

12. Atelierele instituțiunilor publice.

13. Nu deroagă prescripțiunilor acestui decret dacă meserile, întreprinderile, fabricile, exploatările industriale, comerciale sau profesionale susmenționate sunt ale statului, județelor, comunelor sau sunt particulare, nici împrejurarea dacă angajamentul prevede remunerație pentru muncă sau serviciu calculat pe ora, zi, săptămână, lună sau an, precum și pentru muncă de acord.

Art. 3. Nu sunt supuse prevederilor acestui decret:

1. Muncile agricole și silvice.

2. Lucrările de restabilire sau întreținere a stabilimentelor, atelierilor sau construcțiilor din orice ram al industriei, sau comunicării, întrucât au menirea de a menține funcționarea regulată a meseriei, întreprinderii, fabricii sau exploatării, precum și măsurile necesare față de accidente neașteptate sau amenințătoare.

3. Lucrările în legătură cu apărarea țării, cu starea de asediu și de războiu.

4. Munca personală a patronului.

Art. 4. Nu sunt supuse prevederilor acestui decret nici astfel de industrie, care să pot exercita numai în anumite luni ale anului, sau numai în anumite condiții de căldură, vreme (timp cu soare).

Art. 5. Durata muncii — fără computarea intreruperilor prevăzute pentru pauze — nu poate trece peste opt ore în timp de 24 ore, sau peste 48 ore la săptămână.

Art. 6. Muncitorii în înțelegere cu patronii sunt în drept a reglementa prin învoială repartiția pe zi a celor 48 ore de muncă săptămânală astfel, încât durata muncii să nu treacă peste 10 ore din 24 ore.

In lipsă de înțelegere specială indicată la alimentul precedent, durata muncii va fi egală de căte 8 ore la zi.

Art. 7. Abatere prin prelungirea timpului de muncă cu cel mult două ore în decurs de 24 ore, deci cu 12 ore la săptămână, ridicând durata muncii săptămânale până la maximul de 60 ore, se admite numai în cazurile excepționale, indicate aici:

a) Din motivul aglomerării extraordinaire de lucru, la cererea patronului cu autorizarea autorităților industriale de întâia instanță nu mai mult decât pentru 30 zile la an.

b) Din motive superioare de interes obștesc, pentru maximul de încă 60 de zile la an, la cererea patronului și propunerea autorității indicate în punctul precedent. Autorizarea se acordă în acest caz de către resortul competent (industria sau comerț), după ce va fi consultat părerea resortului Ocrotirilor sociale.

c) In urma acordului liber prin contracte collective între muncitori și patroni, pentru cel mult 6 luni din an. În acest caz nu se admite o prelungire în sensul punctelor precedente a) și b).

Art. 8. În oricare caz menționat în articolul 7, repartitia pe zi a duratei de muncă se va întâmplă conform prevederilor art. 6, prin favoiala între muncitori și patroni, fără a putea trece peste 11 ore la 24 ore.

In lipsa acestei libere învoielii, timpul muncii va fi de durată egală căte 10 ore la zi.

Art. 9. Peste salarul regulat, corespunzător timpului de muncă calculat pe odată o oră, este să se calculeze pentru fiecare oră de muncă suplimentară (art. 7.) un adaus de cel puțin 25% ca remuneratie.

Art. 10. Se interzice reducerea salarului pe motivul reglementării de muncă prin decretul de față.

In caz de muncă pe oră sau acord, se va face calcularea nouă pentru timpul redus, cu scopul de-a menține cel puțin căstigul avut.

Art. 11. Se interzice a aplica ca elevi, muncitori sau în orice calitate în serviciu copii care n-au împlinit 12 ani, sau care cad sub obligațional de a cerceta școala.

Art. 12. Patronii care nu se vor conformă dispozițiilor din art. 5, 6, 7, 8, 9, și 10, se vor pedepsi cu amendă de 200—2000 cor. In

caz că vor cădea din nou în aceeași vină, cu amendă înădită.

Art. 13. Patronii contravenenți articolului 11 vor fi pedepsiți cu amendă de 500—5000 cor. și până la 1 lună închisoare. Acestor patroni li se va putea ridica pe timp limitat dreptul de-a avea ucenic.

Art. 14. Autoritatea competență de-a judeca asupra contravențiilor prevăzute la art. 12 și 13, este în comune primpretorul, în orașe cu consiliu capitanul poliției, în orașe cu municipiu funcționarul încredințat cu judecarea contravențiilor polițiale.

Art. 15. Acest decret intră în vigoare cu ziua de 1 Iunie 1919.

Cu executarea se încreștează șefii resortului industrial, resortului agricultură și comerț, resortului internal și resortului ocrotirilor sociale.

Din ședința Consiliului Dirigent ținută în 21 Mai 1919.

Iosif Jumanca m. p.,

Iuliu Maniu m. p.,

șeful resortului industriei.

președintele Consiliului.

Unui tovarăș maghiar din Ardeal.*)

De Emil Isac.

Mi s'a trimis scrisoarea d-tale aci la Berna, unde am izbutit să căștig simpatia lumii democratice, pentru o cauză a noastră a Românilor și a d-voastre a neamurilor strese din Ardeal. „Internăționala“ ne-a recunoscut pretențiile. Tovarășul Huysmans m'a chemat prin telegramă la Amsterdam. Ne vom trimite glasul și acolo și la Luzerna, la 1 August. Dar până ce să va alcătuī lumea de nouă conștiință socială, permitem-i iubite tovarășe, să-ți răspund în coloanele „Adevărul“-ui nostru și să te asigur că socialistul adevărat nu dușmănește neamuri, nici confesi, nici sexuri, ci stă pe baza echilibrului: respect față cu oricine, dreptate și iubire fiecarui, dar rugăciune către fiecare: dacă vrei să fi iubit, să și tu iubit. Ungurii din Ardeal n'au pierdut până azi nimic, căci ce-au „pierdut“: imperialismul unguresc nu-l

vor regăsi sub nici o formă. Ungurilor li să dă putință de a trăi frumos în noul stat român, deci de ce atâta îndârjire pentru un nou sistem politic? Noi am trăit în statul maghiar între spânzurători și baionete, am fost împreună cu d-voastră maghiarii victimile unor magnați fului și ai unor clericali ipocriți. Si d-voastră Ungurii v'ati răzbunat pentru Viena, asupra noastră și în loc să ne iubim, (o, n'ar fi fost politică cuminte?) am fost unelele Monarhie. Dorul de libertate este esența sufletului unguresc, dar nu poate fi esența și a sufletului românesc și esența sufletului omenesc? D-voastră tovarășe, să vă bucurați că poporul românesc s'a trezit și s'a unit, căci astfel scăpați de ura lui. Dar spune tovarășe, cum este cu putință, împăcare, dacă d-voastră Ungurii din Ardeal, nici astăzi, când întreaga lume conștiințește unirea tuturor românilor într'un singur stat — nu vreați să renunțați la idealul istoric, la trecutul monstruos al istoriei feudale, și în loc să conlucrați la formarea unui stat democratic, vă opuneți acestuia, în loc să vă încredeți în viitorul Ardealului nou, protejuți anarhia, în loc să munciți cu noi, vă arătați streini nouă, până ce noi nu vă suntem dușmani și nici nu vrem să fim, dar tovarășe, ierte-ni-să și nouă să ne apărăm împotriva „dictaturei demagogiei izraelite“, care nu este idealul socialist, ci caricatura comunismului, o rebeliune nu numai a minții ci și a caracterului politic, de care în zadar vă ferim, d-voastră vă predăți fără protest acestor oameni, care vă promit, vecchia Ungarie, ca tot atunci să vă răstoarne „ordinea“, să nesocotească libertatea simțirel și a cugătărei. Tovarășe maghiar, în conștiința mea nu simt nici un păcat monstruitor, dacă-ți răspund că toate plânsorile d-tale sunt exagerate și nedrepte, până ce d-ta, socialistul maghiar din Ardeal și toți tovarășii d-tale și toată ungurimea, vede în noul conglomerat de rassă un pericol și nu o evoluție normală a societății noastre. Nu mă identific cu politica sovinismului românesc și nu sunt mâncător de dușmani. Dar mă doare inima, când aud, că atâta sânge omenesc să varsă și azi, pentru un lucru care d-tale ar trebui să îți se pară normal: desrobirea unui popor din iobăgia socială și politică în care a fost adâncit. Si dacă d-ta mă socotî vinovat pentru că azi nu mă identific cu Béla Kun, ci cu neamul meu,

FOILETON.

Partidul socialist.

Sectia franceză a Internaționalei muncitorești.

I.

Program electoral.

Proiect elaborat de către Comisia în vederea Congresului Național extraordinar din 20, 21 și 22 Aprilie 1919.

Încă odată și cu forță demnă care ne o dă întâmplările, partidul socialist provoacă muncitorii la eliberarea lor. Dincolo de dezastre și săngerări le arată zorile lumii nouă care se ridică.

De 4 ani, reluând începutul cu începutul polemicelor înveninante ce le întrepruse pentru un moment unirea ţării în fața primejdiei, adversarii noștri au repetat: „Nu ascultați de socialisti. Ei s'au înșelat în toate. Fiecare întâmplare din războiu a dovedit eroarea lor, amăgirea lor, neputința lor...“

Adversarii noștri au mintit. În toate punctele esențiale războiul a adeverit doctrina noastră, a justificat acțiunile noastre.

Socialismul prevăzuse războiul. Il prevăzuse ca urmarea regimului economic și politic cel combată fără întârziere.

Prorocise că războiul universal va fi odată din capitalism din concurență ce o creaază între națiuni ca și între indivizi, din armamentul intensiv în care în mod necesar trebuie să-și ealte sprinținul.

Prorocise că riscul permanent a războiului, desvoltat prin însuși capitalismul, ar fi agravat și apropiat prin sistemul alianților antagoniste, prin practicele secrete ale unei diplomație, pe care numai vanitatea bărbaților de stat o dirigează și asupra căruia parlamentul însuși democraților nu exerciau un control efectiv.

Prevăzuse, că în acest regim cu pofta la colonii, ambiciozii imperialiste și obscuritatea diplomatică, anumite „guverne de crimă“ ar putea, cum au făcut Imperiile centrale, desfășura războiul și plasă lumea dintr-o dată înaintea unei catastrofe universale.

Prorocise, prin puternica voce a lui Jaurès, că războiul — așa cum îl pregătește militarismul german — va fi un războiu al masselor, al fortificărilor, al materialului, al organizării științifice, că prin urmare, străduința defensivă eficace nu era de a prolonga durata serviciului activ, ci de a întări frontierele, de a înarmă rezervele, de a reînnoi spiritul și metodul comandamentului.

Războiul a dovedit, că o națiune în primejdie va trebui, pentru mantuirea sa, să recurgă la însuși principiile socialismului: alipirea fiecarui cetățean la acel post de luptă ori muncă, care e cel mai avantajos pentru colectivitate, organizație națională și internațională a tuturor productelor și tuturor industriilor.

Războiul a dovedit că socialismul nu e o utopie, pentru că munca și capitalul universal mobilizate timp de 4 ani pentru a distinge, se pot folosi tot așa bine pentru a creă.

Războiul a dovedit că antagonismul claselor întrădeve și legea societății actuale, pentru că cu toate că a făcut bogăți noi și săraci noi, totuși a îngrămadit bogățiile ca și mizeriile, a concentrat capitalismul întocmai ca proletariatul internațional.

Războiul a dovedit că în definitiv numai socialismul ar putea împiedica orice războiu, pentru că însăși posibilitatea unei nouă catastrofe nu va fi extirpată din lume decât când socialismul internațional va fi realizat aceeași armonie între națiuni ca și între oameni și face din întreaga lume o singură națiune socialistă exploataând pământul ca moștenirea colectivă.

Astfel la contrarul deci insinuau polemicele și calomniile, războiul a adus doctrinelor noastre oarecum o demonstrație supremă, pe care, cei drept, n'aoare.

Dar socialismul singur e în stare de a trage consecințe neîndoite din dezastru. Numai el poate găsi în doctrinele sale soluțiile precise aplicabile tuturor categoriile de probleme. Numai el poate aduce acelora, pe care loviturile zguduirii universale i-a vărit în mizerie, binefacerea unei morale de viață, unei credințe de umanitate.

Lumea veche se clătină în urma greșelilor sale și sub povara lor. Însăși necesitatea va săli poporul francez, pentru a deslegă dificultățile tragică impuse de războiu, să recurgă la metodele administrării socialiste. Chiar necesitatea va săli toate popoarele, pentru a ei din haosul, în care conflictele naționale le va să lasă, să recurgă la organizarea și la solidaritatea Internațională.

Puternic din această încercare săngeroasă partidul socialist chiamă la sine toate victimele războiului, nu numai bărbații și femeile pe care le-a rănit la înimă ori la corp, ci pe toți aceiai cari au suferit în urma lui și cari azi trebuie să poarte greutatea sa, pe toți aceiai, cari în actuala criză a vieții, simțesc nesiguranța muncii, nesuficiența tratamentului său a salarului, pe toți acei pe cari li revoală contrastul profitului scandalos și a suferințelor îngrămadite, pe toți proletarii, pe toți muncitorii.

Socialismul e principiul armoniei în mijlocul kaosului genial izvorit din războiu.

Socialismul e principiul echității în mijlocul nedreptățirii sociale înmulțite în războiu.

Socialismul e suprimarea și negarea oricărui războiu.

Socialismul internațional e stadiul suprem a civilizației omenesti.

dacă d-ta nu mai vezi în mine pe pacifistul cinstit de odinioară, care pe toate plețele Europei am colindat cu creștinismul meu optimist și care nu eram exclusivist niciodată, dacă d-ta ești convins, că în mine a adormit glasul conștiinței și sunt, vândut — ești nedrept și te rog să nu fi. Aeropagul Europei a decis în favorul nostru cu problema unirii, dar nu în detrimentul d-voastre al Ungurilor din Ardeal, căci doar veți putea trăi mult mai bine în noua noastră Românie și veți putea produce același particularism prețios și fără de iluzia unui mixtum compositum istorie de odinioară. Nu cred că nici cel mai șugubă imperialist român s-ar gândi vreodată că în Cluj, în Mureș-Oșorhei, în Ciuc, în Treiscaune n-o să mai răsune cuvânt unguresc. Doar sute de mii de oameni nu să pot înghiți. Dimpotrivă cred, că fiecare român e înstă să va gândi serios, că acestor sute de mil de oameni, să le acorde aceeași drepturi ca și ei. Dar aceste sute de mii de oameni nu alătă ați, în ajunul reformării Europei întregi, ideologia de mai de mult și găndească să practice: în loc de vesnice fricări politice, nu e mai bine o înțelegere, o munca bună? Tovărașe maghiari din Ardeal, ti-am răspuns scrisorii și cred că d-ta, că și maghiarii de cîste din Ardeal vă veți cugeta asupra celor spuse. Pentru numele lui Dumnezeu, emancipați-vă!

Nu vă mal găndiți cu mintea copiilor, care vor să se răsbumpe pe soare, pentru că i-a trezit din somn. Si dați dracului pe șovinistii din Pesta, și dați-ne mâna! Fiiți frați cu noi, munciti cu noi, iubiți-ne și ne respectați, și veți vedea, că în România noastră nu veți fi mai, nefericiti decât în Ungaria, în care ati fost „sericiți”. Ori chiar după spusa: ... ubi bene, ibi patria...

ȘTIRI.

— **Eșec reațional.** Un nou guvern ungur de coloare băltată și-a ridicat capul. După variația figurilor celor ce formeau acest guvern se vedea că de colo că voiau să implice raiul cu iadul: să câștige prin unii increderea antantei, prin alții pe maghiari — pe maghiari că și poporul — pe români, pe sărbi, Europa toată, și Ungaria toată, și pe dracul chiar numai și numai să fie recunoscuți. Nu știa cum să facă, cum nu, că totul a eşuat în contra visurilor preconcepute, pierzându-și prin chiar băltaua aceasta a lor increderea a celor dela care sperau incredere — și așa sunt puși sub ziduri împreună cu pleiaada de soldați cari i-au ajutat să suie scena.

— Cât costă războiul mondial. Totalul cheltuielilor de războiu s-a ridicat la o enormă cifră de 736 miliarde franci din care 515 pentru Antanta și 217 pentru Puterile Centrale. Dacă la această sumă se mai adaugă 50 miliarde pentru plata pensiunilor tuturor invalidilor de războiu și orfanilor, alte zeci de miliarde pentru plata rechizitărilor neachitate și câteva sute de miliarde pentru distrugerile cauzate de războiu vedem că cifra totală a cheltuielilor va trece cu mult de fabuloasa cifră de *8 miliarde de miliarde*. Cine va plăti aceste sume? Iată marea chestiune a Pacei lumii.

— **Muncitorii din fabrici din Brașov** au început o mișcare pentru 8 ore de lucru. După desbateri lungi cu fabricanții acestia au fost săili să cedeze și astfel cu începere dela 26 Mai timpul de lucru de 8 ore s-a introdus în teatele fabricile din țara Bârsei.

— **Pacea!** Un proverb zice: Toate căile duc la Roma! Azi suntem convingați că toate căile duc la Paris. Si știi de ce? Nu pentru că de papa nu se mai aude, nu se mai vorbește, nu! Ci, pentru că la Paris se împarte acumuna pasătrama așa că și Roma a luat calea Parisului. Cu un ghlosdan de acte la subsuoră fiecare se grăbește azi la Paris să dovedească ce e al lui și să-si pretindă poftă: pentru că ce e al tău, e al tău... De atâtă vreme de când desbat și hotăresc și încă nu vedem pe nici unul din cei care s-au întors, ori cei rămași să fie mulțumit — până și Wilson e cam... e, ce să zic? cam plouat. Numai Clemenceau e satisfăcut, numai el. Nemții protestează (n'au decât...) să fi protestat și altă dată... — Italienii se svârcolește — Sârbii și Grecii își arată colții — Bulgaril scutură pumnul. Nici Francezii, nici Englezii nu prea sunt liniștiți. Ce să mai zicem de Polonii, de Boemii, de Bosniaci, Dalmatinii etcetera. Numai România... cenzurează... ceea ce nu-i convine din ale pacei). Ori, se face pace, ori nu se face, astă nu o pot zice; dar una e zic — și să mă ierte cenzura — că, din pacea aceasta se mai naște și furtună!

La cassa de asigurare a muncitorilor din orașul Sibiu s'a primit pentru elădrea unui sanatoriu de tuberculoză următoarele donații: Ella László 10 cor. N. N. 10 cor. Dr. Friedrich Stessman 105 cor. 28 fl. Ida Koeckés 20 cor. Benevol 1%, produs, 24 cor. 28 fl., pentru care își exprimă mulțumiri incununătând totodată cu teste denăjile se ver mai urgente și publicate.

Fondul de agitație și al pressei.

În zilele din urmă s'a primit următoarele sume:

Colectă toc. Iosif Ilie și George Miron la zorbarea de 1 Mai în Zlatna, strâns cu pălăria 96 cor. Tiren Albani, Sibiu, 20 cor. H. Pluhar, Sibiu, 10 cor. Ana Comșă, Bobârea, 3 cor. Ioan Popescu, Petroșani, 4 cor. Constantin Bălcesan, Făgăraș 5 cor. Petru Timar, Sibiu 2 corone. — Total 140 cor.

Colectă toc. Ioan Bălosiu din Cristior și Tebie: P. Gelie lui Pase 1 cor., D. Dragușă 2, P. Sipos 2, I. Oprîș 1, A. Martin 2, C. Muth 1, N. Matei 2, P. Bulza 1 2, N. Botta 1, T. Bratila 1, T. Cârku 1, G. Banciu 1, P. Bulza 2, T. Cristia 1, T. Faur 1, A. Iancu 1, A. Matei 1, I. Ilia 1, A. Leuşan 1, P. Martin 1, P. Muth 1, A. Martin 1, N. Nicora 1, I. Visa 2, G. Iancu lui Sofronie 1, L. German 1, P. Simedria 2, I. Simedria 2, C. Oprîș 2, E. Szinek 2, I. Stana 1, G. David 1, T. Fodoran 1, S. Frandar 2, I. Hiriza 1, T. Ieuza 1, P. Stana 1, G. Iancu 4, A. Iancu 1, V. Lăzăru 2, G. Morar 1, E. Morar 1, P. Vaszi 2, V. Butia 1, I. Niță 1 cor. 60 fl., A. Muntean 2 cor., M. Oprîș lui Iuon 2, M. Barza 2, N. Filip 1, A. Cles 2, L. Lăzăru 2, S. Tebie 1, N. Blăgăla 2, G. Blăgăla 2, L. Oprean 1, I. Petrila 1, V. Tis 1, P. Ciora 1, I. Zoxa 1, K. Niaksz 2, P. Sipos 1, L. Zerie 2, I. Groszer 2, V. Popa 1, I. Gelie 2, T. Niaga 2, N. Simion 2, N. Petcu 2, P. Gelie 1, G. Beses 2, P. German lui Nicolae 1, G. Faur 2, G. Juhasz 1, P. Banciu 1, M. Stana 1, C. Lăzăru 2, L. Niță 2, F. Gelie 2, T. Barb 1, I. Iancu 1, C. Zude II 2, P. Greza 2, A. Ilia 2 cor., L. Luca 90 fl., I. Nicha 2 cor., I. Dragos Mandran 2 cor., 50 fl., V. Căprian 1, N. Crișan 2, I. Gugiemet 1, N. N. 3 cor. — Laelaltă 135 cor.

Colectă toc. Nicolae Drăgoi din Aninoasa: N. Costinas 20 fil., D. Morar 50, I. Dam 80, N. Costea 50, I. Stefan 40, A. Praja 40, L. Bârsan 20, D. Iancu 1 cor. 50 fl., N. Costinas 1 cor. 20 fl., G. Nicoara 50 fil., I. Manea 50, D. Ceteras 50, G. Danica 1 cor. 50 fl., Z. Ungur 40 fl., T. Drăguț 50, V. Hubec 60, L. Dobre 40, A. Popa 40, G. Gabrie 50, F. Trestiesan 50, I. Bristea 50, I. Cucean 50, I. Colda 20, A. Mâna 1 cor. 50 fl., T. Iancu 40 fl., I. Hotea 20, F. Stefan 50, F. Cir 20, N. Marian 20, A. Hagea 1 cor. 40 fl., D. Albești 40 fl., I. Bondor 20, N. Glodean 50, F. Smară 50, G. Bastea 50, N. Andraș 50, N. Iancu 50, P. Somean 50, D. Niță 40, M. Lupu 40, F. But 40, G. Popa 50, L. Biharie 30, D. Mișu 1 cor. 80 fl., S. Crișan 50 fl., P. Iancu 50, G. Boza 40, V. Zirea 20, Z. Angel 40, S. Celdă 60, G. Sim 50, G. Cioban 20, H. Cioră 20, P. Barb 50, S. Trifa 50, D. Popa 20, L. Crișan 50, S. Popa 40, P. Demian 40, N. Caim 70, L. Berindeanu 80, G. Duna 80, N. Toma 50, S. Tipări 50, L. Badei 50, N. Todor 50, I. Bașean 20, L. Hodea 50, A. Tomas 50, L. Sim 1 cor. 20 fl., St. László 20 fl., T. Lup 1 cor., A. Raceti 50 fl., N. Cioră 50 fl., G. Mărișan 1 cor., V. Lieu 20 fl., Gh. Jiura 70, T. Bus 70, A. Popor 70, F. Chobel 50, L. Padurea 70, N. Banea 40, I. Răsescu 10, Fl. Bănești 10, Ana Bârlie 50, G. Nicoara 40, M. Boghi 70, P. Sancu 70, I. Hui 40 fl. — Laelaltă 47 cor. 40 fl.

Suma arătată în numărul precedent . . . . cor. 28378-66

Total cor. 28300-46

Editor și redactor responsabil: TIIRON ALBANI

Tiparul tipografiei W. KRAFFT, Sibiu, Str. Orenburg 10.

Cenzurat de: Sub. Exter.

Se caută două domnișoare pentru redevanță și administrație, **ADEVĂRUL** dela 15 Mai. Dela cele interesante se recere să alătă praxă în mașina de scris și contabilitate, iar una a treia cu scrișoare bună și isteată și aplicare momentan. Doritoarele să se prezinte în persoană la redacția **ADEVĂRUL** Sibiu, strada Rosenanger 14.

Ioan Tifra, frizer, Seliște

da în arăndă prăvălia cu două aranjamente și toate cele de lipsă acestei brașe. Doritorii să se adreseze susnumitului până la 15 Iunie.

Dentistul Munteanu

12-26 Sibiu, Strada Cisnădiei Nr. 28

Consultări: orele 8 - 12 și 2 - 5.

Mașină de treierat de vânzare.

Batuță 80 mm lărgime fără nici un defect pe garanție cu tot ce conține Adresa Ioan Mohan, fabrica de celuloze, Zernești.

Chinematograf modern de vânzare. Cu cele mai fine mașini de electricitate 600 metri sărmă de aramă, 6000 metri film, 150 lămpi de cele mai fine, se vinde din mână liberă. Ioan Mohan, mecanic, fabrica de celuloze, Zernești.

Comunicat.

Prințul șef al Consiliului Dirigent Resortul agricol și a comerțului au fost luate prețurile de piei în următorul mod. Piei nelucrate: Piei de vită și vitel, nelucrate 1 kg. 6 cor. Piei de bivel 5 cor. Piei lucrate: Talpă 1 kg. 42 cor., piele de opinie 52 cor., piele de fete 60 cor., piele de vitel 70 cor., piele de boe 13 cor., piele de chevreană 14 cor. 50 fl., piele de shareta 11 cor., orele de mașini 56 cor. kilogramul.